

Inbreng internetconsultatie Bibliotheekwet
Kars Veling – voorzitter bestuur VOB
8 mei 2013

De VOB en haar leden leveren maken op meerdere manieren gebruik van de mogelijkheid om te reageren op het ontwerp van een nieuwe bibliotheekwet. Als VOB-voorzitter doe ik dat graag ook persoonlijk, op hoofdzaken en puntsgewijs.

(+) Het is een heel goede zaak dat er wet in de maak is die zorgt voor een verankering van het stelsel van openbare bibliotheekvoorzieningen in het *publieke domein*. Dat is echt winst!

(+) De *samenhang* die in de conceptwet wordt beoogd is van groot belang voor een brede, pluriforme, algemeen toegankelijke en activerende bibliotheekvoorziening, die ik maar aanduid als de ‘*Openbare Bibliotheek Nederland*’. De VOB zit helemaal op dit spoor, bij voorbeeld in de voorbereiding van een nationale bibliotheekpas en de actieve bevordering van de digitale kant van de bibliotheek.

(+) In artikel 4 worden drie essentiële functies van de Openbare Bibliotheek Nederland vastgelegd. Dat is prima.

(!) Het mag nog wel wat actiever, vind ik. De openbare bibliotheek Nederland is ook een cultuurkracht en brengt mensen ook met elkaar in verbinding. Dat zou ook vastgelegd moeten worden.

(-) Hier knoop ik een belangrijk punt van zorg aan vast. We weten allemaal dat gemeenten kampen met serieuze budgettaire problemen. Maar juist in tijden van krapte zou het voor de Openbare Bibliotheek Nederland een zeer welkome steun in de rug zijn als iets zou worden gezegd over de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor lokale voorzieningen, bij voorbeeld in een verplichting voor gemeenten om onderlinge afspraken te maken over te maken keuzes.

(+) Het is naar mijn oordeel ook goed om de *Koninklijke Bibliotheek* een centrale rol toe te kennen bij de ontwikkeling van het stelsel als geheel.

(!) Daarbij teken ik meteen aan dat een *centrale* rol natuurlijk iets anders is dan een *centralistische* rol. In onze open samenleving moeten we het natuurlijk niet hebben dat een direct met het ministerie verbonden monopolist de inhoud van de openbare bibliotheek Nederland gaat regelen, bij voorbeeld in de collectievorming en de concrete diensten aan burgers. De KB is het daarmee vanzelfsprekend eens. De conceptwet zegt ook dat de KB *het* collectieplan voor *alle* bibliotheekvoorzieningen van te voren afstemt met de lokale bibliotheken en de provinciale serviceorganen. Maar deze gedeelde verantwoordelijkheid zou best wat royaler kunnen worden geformuleerd!

(+) Tot nu toe heb ik consequent gesproken over *de* Openbare Bibliotheek Nederland, waarmee ik adhesie betuig aan de door de conceptwet beoogde samenhang.

(-) Maar heel opvallend is dat de bepalingen in de conceptwet die samenhang principieel wordt doorbroken door nadrukkelijk te spreken over *de landelijke digitale bibliotheek*. Op het eerste gezicht lijkt daar iets voor te zeggen. Gebruik maken van digitale boeken en andere informatie is niet aan plaats of tijd gebonden, anders dan wat de lokale bibliotheken in huis aanbieden. Maar het splitsen van de Openbare Bibliotheek Nederland in twee gescheiden segmenten is echt een heel slecht idee. Ik vind het ook onbegrijpelijk in het licht van de centrale bedoeling van de nieuwe wet.

Argument 1: De promotie van de digitale bibliotheek moet een gezamenlijke ambitie van zowel de KB als de lokale bibliotheken zijn. Ze zullen elkaar daarbij heel hard nodig!

Argument 2: Wat de ‘landelijke digitale bibliotheek’ genoemd wordt bestaat goed beschouwd uit drie componenten. In de wetstekst gaat het goed beschouwd maar over twee daarvan, namelijk over een landelijke digitale infrastructuur (die natuurlijk centraal moet worden ontwikkeld) en een digitale collectie (die afgestemd op wensen en behoeften inderdaad centraal moet worden ingekocht). Maar met een infrastructuur en een collectie heb je nog geen (digitale) bibliotheek. Er moeten ook diensten worden geleverd! Dat vraagt contact zijn met klanten, dat vraagt op tal van doelgroepen afgestemde

marketing, etc. Het zou heel dom zijn om daarvoor twee circuits op te tuigen, naast de bestaande fijnmazige verbindingen op locatie niveau ook een één vanuit de KB.

Argument 3: Natuurlijk moet iedereen lid kunnen worden van de digitale bibliotheek zonder betalend lid te moeten zijn van diensten van een lokale bibliotheek. Maar er is toch geen enkele reden om een scheiding aan te brengen tussen de miljoenen mensen die nu al lid zijn van de openbare bibliotheken en de nieuwe leden die (voorlopig) geen behoefte hebben aan diensten van een lokale bibliotheek?

Laat iedereen die de Openbare Bibliotheek benadert maar aanvinken wat hij of zij wil, alleen een lidmaatschap voor digitale diensten of ook een landelijke pas waarmee gebruik kan worden gemaakt van wat de lokale bibliotheken bieden.

Argument 3: Het is onnodig duur en ook klantvriendelijk om twee ledenadministraties op te zetten en up to date te houden. Dat moet in de Openbare Bibliotheek Nederland slimmer kunnen.

(-) Nog één punt, dat voortvloeit uit de geforceerde scheiding van digitaal en lokaal. De voor de openbare bibliotheken heel belangrijke diensten van de provinciale service organisaties worden in de conceptwet (artikel 13) heel restrictief omschreven. Het is toch helemaal niet logisch om die te beperken tot ‘innovaties in het fysieke domein’? Prima dat het gaat om de ondersteuning en bevordering van de samenhang van de lokale bibliotheken. Maar dat is breder dan ‘fysiek’ en het gaat ook om meer dan innovaties.